

Sămănătorul

Revistă Săptăminală

Sunt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI
PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. D. IOSIF, M. SADOVEANU, G. SANDU-ALDEA, ION SGURTU
PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI
PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

- AUREL C. POPOVICI.** — Religione și Naționalitate.
N. BELDICEANU. — Amintiri (poezie).
N. N. BELDICEANU. — Neguri (povestire).
G. TUTOVEANU. — În spre Crăciun (p ezie).
V. SAVEL. — T. Robeanu. — Post me (dare de seamă).
I. BOTEZ — Cronica Veselă : Crăciunul.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 .

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . 10 le
În străinătate . 12 .

„MINERVA“ INSTITUT DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURA
B-dul ACADEMIEI 3.—EDGAR-QUINET 4.—BUCUREȘTI

A APARUT :

DIN SATUL NOSTRU

DE

I. IONESCU-BOTENI

PREȚUL : LEI 1.50.

De vânzare la toate librăriile din țară

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCURȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 10 lei
În străinătate 12 »

RELIGIUNE ȘI NAȚIONALITATE

Religiunea cea adevărată este fir-
mamentul Statului.

PLATON (*De Republica*).

*Eu am venit ca lumină în lume, pentru
ca oricine care crede în mine să nu ră-
mină în întuneric.*

*După cum aveți lumina, credeți în lu-
mină ca să ră faceți fii ai luminii.*

IOAN, Cap. XII, 46. 36.

...religiunea creștină care pare că
nu are în vedere decât fericirea noastră
în viața cealaltă, face fericirea noastră
și în viața pămîntească.

MONTESQUIEU (*Esprit des Lois*).

Prin atmosferă încărcată de zăpadă, prin urgie de ger și șuer de vîn-
turi, o rază ideală de lumină și căldură străbate puternic azi la noi. E
vechea rază din Soarele Dreptății, al Cunoștinței și al Speranței ce
zilnic, de două mii de ani, luminează mințile și încălzește inimele
celor ce cu adevărat au mintea întreagă și inima nevătănată, ale tu-
tutor acelor care au ochi de văzut și urechi de auzit. Din nefericire
pentru ei, mulți nu văd și nu aud decât zile mari.

Și cea mai mare zi a lumii creștine e ziua nașterii celui ce i-a
dat ei însăș viață, a lui Cristos. Măcar cu acest prilej, ne aducem
cu toții aminte de lumina ce el a răvărsat-o în lume, de stea de
răsărit, de raza cea cerească ce a risipit gerul din inimi și întunericul
din minți, cari se certau într'o mare și trufașă civilizație în plină di-
soluție morală, politică și națională...

Lumina aceasta de la răsărit a făcut să rodească noui popoare, nouă
națiuni, întreaga noastră cultură modernă. Ea a făcut să incolțească
și la extremitatea împărăției lui Traian, a marelui Antonin prin adop-
țiune, un nou popor din ruinele altor popoare. Împăratul Romei ne-a
așezat aici în număr mare, *infinitas copias hominum transtulerat*, cum

zice Eutropiu, dar numai evanghelia lui Cristos ne-a făcut pe noi, dintr'o prăfărie de indivizi *ex toto orbe romano*, — un popor. Și, după o pregătire morală aproape bimilenară, tot numai credința în evanghelie ne poate face, ce a făcut și din alte popoare, o națiune. Căci multe triburi și popoare au fost și sînt *chemate* de Dumnezeu în lume, puține însă sînt *alese*. — Foarte puține s'au ales și se aleg cu darul cel ceresc de a intra întru împărăția lui Dumnezeu, întru împărăția vredniciei pământești, a *națiunilor*, întru împărăția vredniciei cerești, a *nemuririi*.

Evanghelia lui Cristos, credința noastră într'un *singur* Dumnezeu — a unit babilonicul amestic de limbă și de credințe, de tradiții și moravuri, de păreri și de dorințe adunate din poliglota împărăție, în *Ducia victa*; ea ne-a unit într'o singură limbă, ea ne-a susținut și dezvoltat; numai ea ne poate susține și dezvolta mai departe ca individualitate etnică-morală, distinctă între altele, numai asemănătoare între ele în omenire, iar egale numai în fața lui Dumnezeu.

Fără religione, de mult *la bestia trionfante* ne-ar fi sfișiat în indivizi «suverani», de capul lor și cu capul a mîna; de mult ne risipeam ca pleava în vînt; de mult îngrășam trupurile altor popoare. Dar am crezut în Dumnezeu; și mintea distinsă și sufletul nobil al neamului nostru au ieșit biruitoare dintru început asupra instinctelor irrationale și pătimase ce sînt fatal legate de orce mîna de țărîna însuflețită, de ori și ce popor.

Un popor nu poate exista fără o religione. Individul e liber să opteze între religione și ateism, precum e liber să emigreze sau să se sinuciză. Și triburi primitive și nomade intră în această categorie a libertății. Nu însă o națiune. Nu măi ales un popor pe cale de a deveni o națiune puternică. Individul poate deveni ateu și osinopolit căci mintea lui e slabă și repede trecătoare; e numai de azi pe mîne. Poporul însă s'a zămislit prin secole și pentru secole, și el în veac nu poate dăinui decît cu mintea lui cea seculară. Iar această minte seculară nu rămîne întregă, această istorică înțelepciune nu se poate păstra decît sub scutul și protecțiunea unuia și aceluiaș Dumnezeu; uitîndu-l pe el, renegîndu-l pe el, un popor, o națiune, pe sine se uită, pe sine se reneagă. Dar o națiune nu se poate renege decît curmîndu-și zilele, dispărînd dintre națiuni.

Viața și dezvoltarea ei atîrnă deci de faptul, dacă națiunea și-a păstrat sau nu conștiința ei religioasă și morală; dacă măi judecă, prin frunțașii și conducătorii ei, cu propria ei minte moștenită, după pildele și învățăturile ei seculare proprii, după marile ei tradiții din neam în neam, condensate în oamenii «de neam», — sau după mintea

săltăreață și inima ușoară, versatilă a celor ce n'au, sau nu vor să aibă neam, ci numai idei personale și idealuri străine de el; a celor ce nu se mai preocupă de el ci, în fond, numai de ei însuși, de ale lor proprii predilecții personale...

De aceea, oameni atei și cosmopoliți, ori cât s'ar îndeletnici cu politica, nu pot fi bărbați de Stat. Neapărat, reputația aceasta o pot avea în viață; mai ales în ziua de azi, când asemenea «reputații» se fac ușor, cu mașine rotative.— Dar ele nu țin. Cum nu țin Raffael-i și Tizian-i confectionați de aceleași mașini. Sunt copii spalăcite, fără duh, fără putere; azi mine, maculatură în rafturile istoriei; rafturi de mult tixite; și importante numai pentru istorici și urmași *ejusdem farinae*. Bărbații mari de Stat ai lumii, au fost toți profund religioși, preocupați serios și de religiunea neamului lor; în ori ce caz, profund respectuoși față de ea.

* * *

Religiunile guvernează lumea...
Între cer și între pământ, între Dumnezeu și între popor există o legătură indisolubilă.

MAZINI (*Doveri*)

Sărbătorim nașterea lui Cristos, a fiului Dumnezeului nostru. Ne găsim în plină desfășurare de civilizație generală. — Și Romanii antici se găseau într'o asemenea epocă pe când colonizau Dacia. Dar religiunea lor națională începuse de mult să decază. Ei însă se consolau, și se mândreau chiar cu filosofia Atenei; a Parisului clasicității antice.— Dar filosofia străină nu putea îndeplini locul credințelor naționale. Stoicismul, transportat la Roma de către *Panaitios* și *Posidonios*, cu tot respectul său pentru religiunea națională, câtă mai era, și cu toate înnaltele sale învățături morale, ce ne amintesc autonomia voinței kantiane din zilele noastre, sau mai curînd din cauza lor, — nu putea pătrunde decît în cercurile oamenilor culti, nu însă ale celor pur și simplu «înnaintați», pe vremea aceea; de masse nici nu se poate vorbi. El putea inspira minți și suflete alese ca a lui Cicerone, ca a lui Cato, a lui Seneca, a împăratului-filosof Marcu Aureliu, ale unui mănunchiu de oameni. Poporul roman însă, pierzîndu-și încet-încet credința sa ferventă deodinioară, rămas numai cu simple formule rituale fără nici o viață și privite a milă, ba chiar disprețuite, de cei cu «evoluția progresivă» după conceptele de atunci, — trebuia să piară. Și a pierit. Căci dintre cei ce ce-l conduceau, în acea «democrație» pretoriană, — cei mai mulți credeau în *katortoma* lui Zenon, în idealismul moral din ale lui Cicerone *De finibus bonorum et malorum* și în *Epis-*

tolele lui Seneca, după cum cred Panamștii și alți politicieni în «omnirea» noastră de astăzi, în «altruism», în libertatea pusă de Kant în serviciul Platonianului «bine suprem», și care se rezumă, la marele idealist german, în autonomia voinței fiecăruia de a făptui totdeauna astfel, încît binele comunității să-î fie și scop, — iar *nici odată un simplu mijloc*. Romanii atunci au pierit, cu toată eflorescența politică de un secol de sub Traian și ceilalți Antonini. Căci după ei vin împărații romani de origine siriană, și aduc o cumplită anarhie cu ei — sfirșitul Romei. Era inevitabil. Căci oamenii mari, ei însuși Zenoni născuți, se puteau ușor inspira de morala bărbătească a Stoei ateniene. Șoimii și vulturii se simt la ei acasă în înălțimi și în aer aspru, întăritor. Imensa majoritate însă, a «modernilor» și a «înnaintaților» de atunci, — preferau regiunea mai plăcută a altor sburătoare, a vrăbiilor, de pildă. Ei adoptară utilitarismul lui Epicur. Mai ales că T. Lucrețiu știu să-l «vulgarizeze» la Roma, prin poesia sa «*De Rerum Natura*» care combătea «superstițiile». Doctrina, propriu zis eudemonistă și materialistă, recomanda fericirea, plăcerea individuală, evitarea grijelor și a durerii. Ea, bine înțeles, contrar celor ce se afirmă de obicei, recomanda și virtutea și reflecțiunea, dar ce folos? Doctrina degeneră în curînd, era fatal să degeneze, într'o frivolă caricatură, «evoluționistă» cum s'ar zice astăzi. Lucrețiu însuș se sinucise; iar numele lui Epicur ajunse, în practica vieței, cu toată seninătatea autoru.î și a concepțiunii sale filosofice, sinouim cu un păzitor de anumite viețuitoare quadrupede ce trăesc numai pentru mîncare, și numai spre a fi consumate de ființe cu mai mult discernămînt, cu minte omenească.

Dela sosirea și activitatea «culturală» a lui Carneades la Roma, trecuse multă vreme. Acum retorii și sofistii cei limbuți și nuli mișună, cum mișună «oratorii» și conferențiarii, fariseii și prorocii mincinoși, gazetele și revistele cele fără rost, în ziua de azi, — pretutindenî. Lumea multă, poporul, ținea mult la ei. I se păreau, cum spune un scriitor din acele timpuri, «*privighetori melodioase*». Firește. Căci mulțimea, — și atunci ca și astăzi, — era nevinovată și se încînta ușor mai ales de «*uimitoarea lor înlesnire la vorbă și de armonia frumoaselor lor fraze*».... Frazele au rămas; au rămas moștenire retoricilor și sofistilor, fariseilor cosmopoliți din timpurile viitoare, pînă azi. Dar Romanii s'au dus, pe calea «progresului»....

Și astfel va «prograsa» — spre mormânt ori ce națiune, ai cărei conducători nu înțeleg, sau nu vor să se preocupe, *în mod serios*, de întărirea religiei naționale; cari nu înțeleg, că fără a-î schimba nimic din fond, din dogme, formele ei externe trebuiesc, la timp, potrivite

desvoltării naționale; cari nu înțeleg că biserici mari, frumoase și impunătoare, o preoțime *distinsă, crescută, ori cîte jertfe s'ar cere, cu o deosebire îngrijire în spirit religios, moral și cu adevărat filosofic sînt condițiuni de existența națională pentru un neam*; cari nu înțeleg că e cu neputință, în situația morală de azi, ca elemente de valoare, talente și caractere puternice, să îmbrățișeze cariera de a servi altarului și prin el națiunii întregi cînd altarul e lăsat în părăgină, cînd cariera preoțească e o mizerie, cînd educația unora din cei mai importanți factori de *adeverata cultură* într'un Stat, se face de 50 de ani — cum se face.....; cari nu înțeleg că numai o preoțime capabilă de a judeca, din puncte superioare de privire, întreaga cultură intelectuală a timpului ei, poate deveni o apărătoare entuziastă și înțeleaptă a religiunii naționale, o *ecclesia militans* în înțelesul nobil al cuvîntului, o armată învățată și morală a bisericeii, capabilă de a încrucișa spada scilpitoare a adevărului etern cu *toate* armele filosofiei și ale științei exacte. Pot să aibă unii-alții diferite opinii din punctul de vedere al «civilizații omenirii sau mondiale». Din punctul de vedere, *singurul hotărîtor în chestie*. al existenței și al civilizațiunii *naționale*, o asemenea neglijență, o asemenea «îngrijire» față de biserică și cler, este, fără nici o exagerare, *un păcat de moarte față de popor*. Dar voiü reveni pe larg, cu altă ocazie.

* * *

Cultura se face prin religieune; numai respectarea legilor dumnezeiești conduce pe om la libertate.

DE TOCQUEVILLE. (*De la Dém. en Amérique*).

Si ne găsim, cum zic, și noi în plină civilizare «mondială», mereü preocupăți de «societatea omenească», de soarta «umanității». Și sîntem mîndrii de vederile «largi» ale celor ce se orientează după asemenea concepții «moderne». Și Romaniü erau mîndrii că vechea lor «*Urbs*» evoluase așa de mult în cit se numea «*Orbis*», «*Orbis terrarum*». Deosebirea e că atunci «universul» era dominat de o «democrație» cesaristă, iar astăzi «înnaintăm» spre una republicană-socialistă. Nu-î nici o mirare că și noi Rominiü, mai ales noi, ne simțim adesea parcă într'o adevărată epocă epicureiană, dar cu foarte puțină admiratori și amatori ai stoicismului vechiü sau modern. — Doar în legea noastră străbună, în creștinism, sînt destule precepte stoice. Dar ciți oameni «moderni» mai cred în Dumnezeu? Ciți oameni «culți» mai cred în evanghelia lui Cristos și înțeleg măcar ce tesaur de adevăruri filosofice, morale și practice se găsește într'însa? Ciți din cei «înnain-

tați» mai sînt destul de umili, de «săraci cu duhul» spre a crede în evanghelii? Spre a crede în Dumnezeu?

De bună seamă, omul e liber să se creadă pe sine însuși, cum ne învață filozofia și politica modernă, chemat a cuprinde lumea toată în «suveranitatea» rațiunii sale. Dar ideia aceasta e veche. Și sofistul *Protagoras* învăța pe Grecii vechi că „omul este măsura tuturor lucrurilor“. Așa și credeau apoi Grecii și Romanii în epocile lor de strălucitoare — prăbușire. De când cu aplicarea raționalismului pur în filozofia politică modernă și în așa zisa filosofie «naturalistă», și mai ales în practica vieții. și noi credem că drumul nostru actual în civilizare este cel adevărat. Mai ales că e iluminat cu electricitate...

E explicabil deci că ni se spune și se scrie mereu, de atîta mar de vreme, cu tot patosul trufiei raționaliste, că nu este Dumnezeu; că universul nu există decât pentru noi, pentru plăcerile noastre; că n'are și nu poate, și mai ales nu trebuie să aibă un rost ceva mai adînc —; că dacă totuș credem, rău facem; căci asta-î o simplă iluziune a minții noastre; aceasta neavînd dreptul a se întrea de «cauze», și mai ales a se mira —; căci au trecut vremile mirării și ale minunilor; azi totul este «explicabil», în orice caz, totul este aproape de a fi lămurit.—Și astfel, nefiind decît o singură suveranitate în cosmos, coprinsă toată în raționalismul uman, — omul poate fi o personalitate inteligentă, dar Dumnezeu nu mai poate fi; în nici un caz, nu-î se poate permite a fi, căci orice «suveranitate» exclude orice atîrnare de o altă putere...

Și astfel, chiar orî și ce nădejde într'un cosmos transcendent și într'o tainică și necoprinsă inteligență și voință supra-rațională este luată în derisiune ca antropomorfism, ca «superstiție». Și în acelaș timp, misterul, universul ni «se eplică», de la Democrit și până la Mach și Ostwald, în sens mecanicist, cu «legile naturii», cu «materie» și «atomi», cu «putere» și «energie», cu «dinamică» și «energetică» și cu alte asemenea concepții metafizice naturaliste.

Evident că există legi naturale, — pentru noi; pentru biata noastră minte omenească mărginită. Dar ce se ascunde după aceste legi? Cine știe să ne spună, dintre toți filozofii? — Apoi o lege presupune, pare-mi-se, o inteligență și o voință? Un plan, un scop, o finilitate? Sau toată logica e un joc de vorbe goale?

În orice cas, de ce atîta intoleranță din partea celor ce își închi-puesc că, în această chestie, legile mecanice sau evoluționiste ar putea vre odată să ne dea ceea ce ne dă religiunea? De ce mai ales atîta trufie? Trufia aceasta de astăzi, omniștiența aceasta materialistă și oarbă, e semnul cel mai întristător, căci el prevestește o descompu-

nera națională ori unde se ivește. — E un mare adevăr în vorba lui Schiller că prin trufie pune duhul iadului stăpînire pe om... «*Hochmut ist's, wodurch die Engel felen, woran der Höllengeist den Menschen fast.*» Dar mai ales popoarele suferă și se prăbușesc pe urma acestei trufii anti-religioase.

Adevărul e că știința exactă duce la exacta *limită* a științei exacte. — Adevărul e, cum dovedește Kayserling și mulți alții în timpul din urmă, că *toată* știința noastră exactă, cu toată incontestabila și măreața ei propășire și utilitate pentru noi, nu este, în realitate, decît tot o *credință* și nimic mai mult, din punctul de vedere al problemelor ultime ce frămîntă omenirea de mii de ani. Și știința cu adevărat *exactă* de azi recunoaște, că *în această privință*, e tot la «știința» lui Socrate, care mărturisea înaintea de moarte, că numai de un singur lucru e sigur: că nu știe nimic. — Și de aceea este cel puțin absurd, a clătina, de dragul unui asemenea «*resultat*», credința religioasă a unui popor, simboalele sale de credință, condiția existenței sale naționale.

* * *

Luminătorul corpului tău este ochiul tău. Cînd ochiul tău este curat, și tot corpul tău este luminat; dar cînd este rău, și corpul tău este întunecat.

LUCA. Cap. XI. 34.

Aceasta s'a dovedit în anticitate, și se dovedește astăzi. Așa de pildă în Franța. Încă acum vre o sută de ani, oamenii ei mari erau religioși, și poporul de asemenea. Chiar marele adversar al confesiunii catolice, Voltaire, credea în Dumnezeu. Dela el e vorba: *la voix de toute la nature nous crie qu'il y a un Dieu* și nenumărate alte mărturisiri de acest fel. Diderot avea aceeași credință. «*Enciclopedia Franceză*» vorbește chiar cu căldură despre creștinism, despre trebuința de a-l răspîndi căci preceptele sale «*tendent tous à conserver les mœurs*». Rousseau era, precum se știe, mai mult decît religios, era absolut intolerant, încît nu mai știu cine-i zicea că este «*Papa Calvinismului*», pentru că cere ca cetățenii cari nu cred în Dumnezeu să fie pur și simplu expulsați din Stat...

Dar mai toți acestia, ori cît de religioși erau în fundul sufletului lor, aveau fel de fel de reserve «*filosofice*». Erau *Deiști* dar nu mai erau *creștini*. Mai toți combăteau nu numai catolicismul ci însuși creștinismul crezînd într'o ființă supremă, în *l'Être Suprême* dar nemaî avînd *nicî* o religie *positivă*, afară de a lor *Religion de la Raison*. Aceasta însă e o «*religiune*» înșelătoare, căci e supusă vanității omenești. E «*religiunea*» lui Tartuffe, care admite toate felurile dia-

lecticei cînd e vorba de a înlătura un scrupul de conștiință și găsește, ori cînd vrea, «des accomodements» cu *l'Étre Suprême*, după diferitele impulsuni ale patimilor, «selon divers besoins», cum zice tipul acesta a lui Molière. O asemenea concepție «filosofică», sau «Weltanschauung» cum zic Nemții, este foarte adesea cum argumentează Tartuffe «une science d'étendre les liens de notre conscience». Intre asemenea Caiafe, și sînt din nenorocire multe în ziua de azi, și între cei cu «religiunea Rațiunii», — cu rare excepții, — nu există nici o deosebire, doară în detrimentul celor din urmă, pentru că ei determină curente noi și nu pot fi luați la răspundere.

Azi, după un secol de aproape continuă democratizare și vulgarizare sistematică a «adevărului» contra «minciunii», — Franța e cea mai ateistă țară din Europa, unde clasa «cultă», mai ales dela Jules Simon și Paul Bert încoaci, e coprinsă de o oarbă dușmănie nu numai contra bisericeii catolice, ci contra orî și cărei forme de credință în Dumnezeu... Dar tocmai de aceea, Franța e și țara cea mai amenințată azi de curentul *anti-patriotic* și chiar *amoralist*... N'ar fi nimic. De fiecare popor, clasa lui conducătoare e răspunzătoare. Dar Franța, precum se zice, *marche à la tête de la civilisation*; în orice cas e adevărată vorba lui Gambetta, că Franța face «de la démocratie pour l'exportation». Export puțin lucrativ pentru existența și viitorul ei, foarte periculos pentru națiunile importătoare—. Căci cu acest produs, mai ales patria lui Gambetta exportă și ostilitatea față de religie, «le libre examen» în sens anarhic, ateismul în toată goliciumea lui. Toate acestea, sub etichetă de «știință» dar care în fond nu e nimic altceva decît o nouă și desastroasă «docta ignorantia»; material minunat, de motive și argumentație, pentru toate «privighetorile melodioase», pentru toți fariseii, cărturarii și prorocii mincinoși, cari, după ce nu sunt ei însuși creștini drept credincioși, după ce propagă sistematic necredința, cer ca parlamentele să realizeze preținsa «democrație» a lui Cristos, să realizeze ceea-ce numai *credincioșii creștini*, evlavioși pot îndeplini, în relațiile lor particulare. Isus a intrat în Sanctuarul lui Dumnezeu și l'a găsit «loc de negustorie» și dete afară «pe toți cari vindeau și cumpărau în Sanctuar» și le zice apoi «scris este: Casa mea, Casă de rugăciune se va chema, iar voi o faceți peștera de tilhari.»¹⁾ Despre cîte parlamente europene nu s'ar putea spune această vorbă aspră? Apoi tocmai *ele* pot avea cădere a «realiza» *idealul* lui Cristos?... *Idealul* fericirii individuale?

* * *

¹⁾ Matei, cap XXI, 12, 13.

Innainteze cultura intelectuală ori cît, desvolte-se științele tot mai în lărgime și în adîncime, și lumineze-se spiritul omenesc ori cît de mult, *peste înălțimea și cultura morală a creștinismului, cum scînteiază și strălucește în evanghelii, el nu va trece.*

GOETHE (cătră Eckermann).

Nu există în lume de cît o singură posibilitate de a da unui popor cultură adevărată și pace întru sine, este: *stăpînirea sa de sine, stăpînirea patimelor sale*; nu prin politica Statului, ceea ce nu se poate, ci prin ceea ce se poate și s'a putut tot-deauna: prin religiune; și anume prin religiunea și morala creștină, iar nu printr'un Deism vag, nu prin religiositate teoretică, nu printr'o morală înafară de religiunea pozitivă, înafară de poruncile dumnezeiești. Și, și în această privință, ce adînc adevărat e cuvîntul lui Cristos: *«Cela ce nu este cu mine, împotriva mea este; și cela ce nu strînge cu mine, risipește»* ¹⁾. Și în altă parte:

«Adevăr zic vouă, dacă nu vă veți întoarce și să fiți ca copii, nu veți intra întru împărăția cerurilor» ²⁾. Așa este, așa ne dovedește viața popoarelor. Căci popoarele ce nu sunt smerite ca copii în fața lui Dumnezeu și a tainelor lui, și nu sunt ca ei de primitoare de învățăturile lui, își slăbesc toată ființa lor morală și se descompun «căci împărăția lui Dumnezeu, ni se spune la evanghelistul Marcu, este a unora ca aceștia. Adevăr zic vouă, ori cine nu va fi primit împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra într'însa» ³⁾.

Și dreaptă, dreaptă foarte este osînda grea pe care Cristos o pronunță asupra celor ce atacă credința, zicînd: *«Iar cine va fi de smintea unuia din acești mici care cred în mine, mai de folos îi este să se atîrne de gîtul lui o peatră de moară și să fie afundat în adîncul mării. Vai lumii din pricina smintelilor, căci trebuie ca smintelile să vină —, dar vai omului aceluia prin care vine smintea!»* ⁴⁾... Vai lui, de sigur. Azi nimeni nu-î va atîrna de gît o peatră de moară, ci mai curînd vre-un cordon al nu știu căruî ordin. Dar se apropie vremea cînd știința, ce merită acest nume, va dovedi și orbilor și surzilor că cei ce sunt «de smintea» în acest sens popoarelor, merită cea mai severă osîndă a istoriei, căci au «luminat» un neam pînă l'au orbit și l'au pierdut. Vai «omului aceluia», vai «oamenilor acelora», de sigur, căci ei fac parte dintre cei mari, nu dintre «cei mici»! Dintre bărbații, dintre «bătrînii» și «înțelepții» unui neam, nu dintre «copiii» lui. Vai lor, căci ar trebui

¹⁾ Matei, cap. XII. 30.

²⁾ Matei, cap. XVIII. 3.

³⁾ Marcu, cap. X, 14-15.

⁴⁾ Ibidem, 6, 7.

să fie *mai* religioși de cît «copii», căci ar trebui să fie «învățători» și sînt din nenorocire *mai* nepricepuți de cît «ucenicii»!

Dar Cristos n'a venit să osîndească lumea ci s'o mîntuiască. El nu osîndește de cît pe cei ce merită osîndă. Și lumea noastră romînească se va mîntui pe măsură ce se va întări *mai* mult în credința ei străbună în Dumnezeu și va pătrunde *mai* adînc în învățăturile Fiului său, căci «*cine crede în Fiul are viața vecinică, cine nu ascultă pe Fiul nu va avea viața, ci rămîne peste dînsul urgia lui Dumnezeu*»¹⁾. De ea să ne ferim!

AUREL C. POPOVICI.

AMINTIRI²⁾

La asfințit,
Cînd ceru-î purpură;
Cînd liniștit
Apele murmură,

De-aud șoptind
Un glas prin trandafiri,
Cum mă cuprind
Duoase amintiri...

Mă arde mult
A dorului văpaie
Și tot ascult
A inimei bătae: —

Nimic atunci
Nu 'ntîmpin în cale:
Ceață pe lunci,
Liniște pe vale, —

Și 'n acest gol
Doar glasul morților
Mai dă ocol
În miezul nopților...

Gîndirile
S'alungă departe,
Ca filele
Desprinse din carte;

Susletul meu
Durerea-l sugrumă;
Jarbă sînt eu
Bătăia de brumă...

Dar care pom
Frunza nu-și scutură?
Și care om
Vecinic se bucură?...

O! cît pustiu
Aduc dorințele,
Cînd în sicriu
Adorm credințele...

Cum, pîn' la zori,
Cu lacrimi s'adapă,
Bietele flori
Pe margini de groapă.

N. BELDICEANU.

¹⁾ Ioan, c. p. III. 36.

²⁾ Din hîrțile rămase pe urma poetului N. Beldiceanu.

N E G U R I

III.

Nu-mi puteam deschide sufletul nimăruî, nu-î puteam nimăruî vorbi de gîndurile mele ascunse.

În zilele frumoase mă duceam, uneori, undeva în fundul grădinei uriașe și stam acolo îngropat, ascuns în iarba înaltă, cu fața în sus, cu miinile încheștate supt cap, și gîndurile îmi picurau răsunătoare ca picușurile care cad din bolta unei peșteri. Mă simțeam așa de singur și așa de departe de ai mei, — departe pe cît erau de depărtați de pămînt noursași aceia albi și creți, pe care-î priveam, printre gene, cum rătăcesc singuratici în văzduhurile albastre.

Mă gîndeam la bucuria nemărginită care îmi umplea pieptul cînd, Sămbătă seara, o vedeam, de după ușa gangului întunecos, pe mama urcînd mlădioasă scara de piatră. Nici nu știam cînd zburam în brațele ei! Ce năvală de fericire era în toată ființa mea, cînd pășeam alătura de ea, printre castanii cari străjuiau drumul pînă la poarta școlii, și-o luam la vale, spre casă! Par'că-mi creștea aripă atunci, și îmi venia să zbor, să mă înalț ciutînd în văzduh.

De multe-ori, în ceasurile acestea de singurătate, mă întrebam:

«Tata de ce nu vine nici-odată să mă ia dela școală? Și de ce mă sărută în totdeauna ca un străin?»

Îmi dădeam seama, așa turbure numai, că nici eu nu simțeam pentru el dragostea care mă arunca în brațele mamei. Cînd eram în fața tatei, mă cuprindea o sfială neînțeleasă, aș fi vroit să-î spun ceva, să rostesc o întrebare, și nu găseam nimic, — se făcea în mine întuneric adînc în care nu scăpăra nici un gînd. Tăcerea aceasta mă apăsa ca o lespede grea, și nu știu ce mă împingea să fug de lingă el.

Mai întotdeauna o vedeam pe mama cu ochii roși. Adeseori, la masă, nici ea nici tata nu spuneau nici o vorbă. Numai sunetul furculițelor se auzia și tictacul ceasornicului din perete, care în muțenia ce se întindea răsuna ca într'o casă pustie.

Uneori tata izbucnea, deodată, în răcnete grozave:

«M'ai nenorocit, mizerabilo!... Fiere-aî făcut din fiecare clipă a vieții mele, fiere, mi-ze-ra-bi-lo...»

Iar mama își frîngea mîinile, cu ochii mari scâlțați în lacrimi, mai negri par'că, pe fața galbenă ca ceara, și glasul ei ieșia șuerător, întretăiat de, zvîcnirile scurte ale pieptului:

«Tu ești mizerabil... Uite mă ucizi, uite mă ucizi, uite mă ucizi...»

Cu sufletul înghețat de spaimă, mă îngrămădeam, plîngînd, la pieptul mamei, și lacrimile mele se amestecau cu lacrimile din ochii ei rătăciți.

Iar tata, cu vinele frunții umflate, acoperea cu tunetul glasului său glasul mamei. Și, dintr'odată, îl vedeam zvirlind tot de pe masă. Făcea țânduri, de podele, farfuriile și paharele. Și se prăbușea apoi pe ușă, trântind-o așa de tare, încît, o clipă, se auzeau sunînd paharele în bufet, — subțirel, melodios, speriate par'că. Și în liniștea care s'ăsternea, mama își ascundea fața răvășită în mină și izbucnea într'un plîns amar, strigînd zguduită de suspine:

«De ce nu moor, de ce nu mor, să nu mai mă chinueesc, să nu mă mai chinuesc...»

Iar eu îi sărutam, plîngînd, minile reci, obrajii ferbinți, scăldați în lacrimi, și-o rugam înspăimîntat:

«Mamă dragă, liniștește-te, mamă dragă, liniștește-te, mamă dragă, liniștește-te...»

Și tirziu, cînd se potolea, îi simțeam mîna ușoară netezindu-mi părul și, din cînd în cînd, se uita adînc la mine, c'o flacără în ochi, și strîngîndu-mă dintr'odată la piept, mă săruta cu pornire sălbatică.

Cînd veni vacanția cea mare, se înalță o larmă nemaipomenită, care cutremura par'că clădirea, mohorită și bătrînă, din temelii.

Imprejurul meu, ridicați în picioare pe bănci, răcneau cu fețele roșii: «Vivat vacanția!» și scriau vorbele acestea cu litere de-o schioapă pe pereți, cu cerneală violetă. Unde te întorceai, vedeai scris: «Vivat vacanția!» de nenumărate ori. Brațe înalțate ca pentru bătae sfărmau de ziduri călimări, făcînd să răsară pretutindenî sorii viorii. Cărțile zburau, se izbeau de pereți ca niște paseri speriate; iar altele izbucneau pe ferești.

Trăsuri încărcate cu bagaje treceau prin soarele de Iunie, cuprinse și ele par'că de bucuria tuturor, fulgerau printre castanii cu frunzarele ca de mătasă. Și cînd mă văzui în trăsură, cu mama, eșînd pe poarta școlii, îmi veni să-mi arunc chipiul în sus și să strig și eu din răspuseri: «Ura, vivat vacanția!»

A doua zi am plecat cu mama la țară, la bunici, în ținutul Sucevei. Tata a rămas în Iași.

La gară, pe peron, era o frămîntare de furnicar răscolit. Hamalii alergau zăpăciți în toate părțile, cu lăzi, cu geamandane, cu buccle. Se 'ncrucisau strigăte grăbite. Treceau fețe speriate, se mistuiau repede în mulțimea care se învălmășa ca înspăimîntată de ceva.

La ferestrele vagoanelor se îngrămădeau capete zîmbitoare, s'aplecau, vorbeau cu cei de jos.

Răzbiu, cu mama de mînă, prin fierberea aceasta de furnicar și mă suii într'un vagon.

Și, deodată, deasupra zarvii asurzitoare, se înalțară cîteva bătăi de clopot, un fluerat subțire tremură o clipă, un glas strigă: «Gata». Mașina dădu un chiot de bucurie și porni, însă încet, apoi prinse a alerga nebună peste cîmpiile nemărginite care păreau că fug spre zările dindărăt.

Și eu mă uitam, din când în când, cu 'n zimbet fericit, în ochii mamei, cari aveau în ziua acea o lucire mare, neobișnuită, o lumină de sărbătoare. Apoi mă uitam iară pe geamul deschis, peste șesurile întinse, scâldându-mi fața și minile, ca într'o apă, în răcoarea înviorătoare de afară, și sorbind lacom, pînă în adîncul pieptului, aerul rece, încărcat de miresmele cîmpiilor.

Ca niște lăicere uriașe, întinse la soare, s'așterneau, pînă în zări, lanurile. Pretutindenî vedeam secerătorii aplecați asupra pămîntului, secerîi fulgerînd în soare.

Oamenii se îndreptau de șale și priveau, un răstimp, c'o mînă pusă cozoroc deasupra ochilor, după balaurul de fer care șerpuea printre lanuri, umplînd de clocot cîmpiile. Caii și boii, ridicau, o clipă, capetele din iarbă și se uitau neclintiți, apoi prindeau iar a paște liniștiți.

Sate, pustiile la ceasurile acele, treceau ca într'o fulgerare.

Ca măturați de-o vijelie cumplită, se perindau codrii cu adîncurile lor pline de taină, aruncîndu-ne în vagon mireazma lor umedă. Ca o bucată de cer căzută pe pămînt, în urma unor tunete, se vedea, din când în când, un iaz.

Prin stații mici, cărămizii, îmbrăcate în perdele de ederă, trenul se oprea un răstimp gîfîind. S'auzea un nume și-un număr de minute, rostite cu glas ridicat, care avea în totdeauna un răsunset ciudat.

Niște pași alergau scrișnind pe prund. Un ciocan bătea în roate, răsunînd melodios, dulce, ca într'o rîcovală de argint. Cine-va închidea izbind ușa unui vagon. O șuerătură subțire tremura, o clipă, în liniștea de săhăstrie, și stația rămînea singuratică, în urmă, în mijlocul cîmpiilor.

Noaptea, tîrziu, cînd ne dădurăm jos din tren, simții, de-odată, că mă ridică cine-va în brațe și strîngîndu-mă la pept mă sărută apăsător pe-amîndoi obraji. Și cunoscuî îndată glasul bunicului. Și atunci, de-acolo de unde dormeau zilele pe care le petrecusem la țară, la bunicî, se înălță o undă de fericire și îmi încălzi inima.

Ne suirăm în brișca ușoară a bunicului, la care era înhămat acelaș cal bălan. Pe capră tot moș Pintilei cu pălăria cit o roată de car. Bunica cînd ne văzu, începu a plînge, și sărutările nu se mai isprăveau.

Tîrziu, după ce eu și cu bunicul ne-am culcat, mama și cu bunica au prins a vorbi tainic în încăperea de alături. Din întuneric, din patul care mirosea a sulfînă, le vedeam prin ușa întredeschisă, alături pe marginea divanului. Apoi auzii suspinînd și le văzuî pe amîndoa plîngînd îmbrățusate.

Acolo, la bunicii, care dorm acuma în țintirimul bisericuții de lemn de la marginea satului, am petrecut cele mai fericite zile ale copilăriei mele.

Fericirea mea cea mai mare era să mă ia bunicul în țarină, să pornesc în zorii zilei, cînd răsăritul se vedea ca o dungă subțire de jaratic, între cer și pămînt, cînd cîmpiile nemărginite ce se vedeau din cerdac, dormeau încă într'o lumină vînată, care plutea pretutindînî ca un fum.

Stam cuibărit în fin, în harabaua uriașă, și bunicul cu barba împărțită în două, de vîntul goanei, fluturîndu-î peste umeri, mîna, din picioare, ca un flăcău, bidivii mărunți.

Pe drumeagurile moi, de țarină, vuetul roților amuția, numai copitele țacăneau, cînd și cînd, bătînd pămîntul gol.

De o parte și de alta, se îmlădiau la adierile dimineții grînele aurii în valuri line. Lanurile de porumb fișeau tainic, în liniștea măreață a cîmpiilor. Unde-va, departe, s'auzea o prepeleță.

Din văzduhurile limpezi trlurile ciocirliilor coborau ca rîsul fericit al unor îngeri.

De sus, de pe dealul Viilor, de unde erau fînețele bunicului, se vedea jos în vale, ca o oglindă uriașă, iazul Călugărului. Și dincolo, peste ape, se întindeau cîmpiile Bucovinei, vrîstate de lanuri, pierdute, topite, într'o ceață luminoasă, din ce în ce mai șterse, mai asemănătoare unor tărîmuri de vis.

Acolo, în țarină, stam pînă în seară. Și din cînd în cînd luam grebla pe care mi-o făcuse bunicul și adunam și eu cu flăcăii în strae albe și cu bunicul care se îmbrăca cînd mergea la cîmp la fel. Pretutindenî, pe lanuri, vedeam cămăși albe, fulgere de coase și seceri. La amează, piroteam și eu în umbra unui stog alătura cu bunicul, cu pălăria peste față. De unde-va de departe, peste cîmpiile care par'că dormita în lumina orbitoare, îmi pătrundea în auz, prin ceața ațipirei, un glas singuratic de pitpalac. Auzeam, ca prin vis, cum păștea un cal, îl auzeam strănutînd și sunînd din pedici. Și adormeam gîndindu-mă, c'o undă de fericire în pept, să mă fac și eu preot ca bunicul, să stau unde-va la țară, să țiiu ca dînsul predici, de sus, din amvon, sub bolta plină de sfinți, să muncesc și eu deavalma cu țărani, la cîmp, în haine albe, ca și ei.

Odată am rămas să mînem în țarină.

Mă culcasem lingă bunicul sub un stog, și cum eram ostenit, adormisem îndată. Într'un tîrziu mă trezesc și aud un glas. Ascult. În liniștea adîncă a nopții îndemna cineva niște boi. Mă frec la ochi, pipăi alătura. — bunicul nicăeri.

Și cînd mă uit, cu-un fior ascuțit de frică, în partea dinspre care venea glasul, îl văd pe bunicul, cu niște boi de funie, ducînd o căpiță spre stogul durat în creasta dealului, și deodată luaî aminte, că pretutindenî lunecau, în lumina viorie a lunei, căpițe negre, trase de boi albi ca de zăpadă. Boii se legănau domol și cei cari îi îndemnau păreau, ca și dinșii, întruchipați din omăt.

Jos lacul strălucea ca o oglindă de argint, între dealurile de cărbune. De undeva, dela o stîna, venea adierea unui bucium, ca o plîngere izvorită din pămîntul Bucovinei. Și după o clipă de uimire, m'am ridicat și m'am dus, într'un suflet, la bunicul :

«Da ce nu dormi, dragul bunicului?»

— Nu mi-i somn, lasă-mă, mă rog matale, să mîn și eu boii cei mici.»

Și bunicul, bun ca o bucățică de pîne caldă, mi-a intrat în voe și, ca pe niște tărîmuri din basme, am prins a îndemna boulenii de nea.

Un flăcău începu a murmura o doină. Lumina lunei parcă isvora din pămînt. Și până aproape de ziuă, am cărat ca într'un vis, căpițile, întinzînd, spre boturile umede ale juncanilor, mănunchiuri de fin proaspăt.

Cîteodată mă primblam, cu mama și cu bunica la Sipote. Treceam prin livezi pline de umbră, cari parcă visau în melancolia amurgurilor. De undeva de departe venea, uneori, un muget prelung, ca un glas jalnic de corn, dintr'un desiș, o talangă suna ca un clopoțel de argint. Odată cu seara, se întindea pretutindenî un miros bun de fum, răspîdit parcă de înfumurarea înserării, — un miros abia simțit, pe care îl sorbeam până în adîncul pieptului, ca pe mireazma unei flori. Și, deodată, de după un alunîș, se arăta, ca o cetate ruînată, dealul de nisip, din care izvora, ca niște arcuri de cristal trei șipote, reci ca gheața.

În colțușorul acesta plin de răcoare umedă și de miros puternic de verdeață, unde nu ajungea larma satului și în care ropotea, ca supt o boltă de piatră, un pîrău, era o morișcă neagră de fum și un rîmnic plin de întuneric, ce îmi strecura în suflet un fior.

La ceasurile acelea, moara nu mai umbla. Morarul, — un moșneag cu fața uscată — sta pe prispă, întotdeauna cu luleaua în gură, ca și cum ar fi făcut parte din fința lui, și asculta par'că răsunetele melodioase ale picușurilor, cari cădeau în apă, de pe roata înverzită de mușchi. Iar pe oglinda întunecată a rîmnicului pluteau lin, abia lunecînd, cîteva giște albe ca niște lebede.

Cînd ploaia, stăteam cu toții în casă. Afară ploaia țîrîia în gemuri și cernerea aceasta nesfirșită îmi strecura în tot trupul o amorțeală dulce, vecină cu somnul.

În odaie mirosea a sulfină, ca în adîncurile unui codru. Ceasornicul vechiu din perete își primbla par'că mai încet limba în ceasurile acestea de ploaie, ca și cum ar fi fost gata să adoarmă.

Și în aromeala aceasta, în lumina micșorată care mă impresura, ca de departe, îmi suna în auz glasul bunicăi ce povestează, din fundul divanului, o întimplare din vremurile de demult, pe care par'că mi-o zugrăvea în aer, cu sînge și cu întuneric, o mînă nevăzută.

(Va urma)

N. N. BELDICEANU.

ÎN SPRE CRACIUN

Lui D. Țirlescu

Coboară 'n cet amurgul pe dealurile ninse,
Vrăjind cu flori de aur argintul de pe zare,
Și negură de stoluri sosesc din depărtare
Pe streșini de biserică cu geamurile-aprinse.

Tăria fără margini a cerului e plină
De purpură și flacări; prin pomii din livadă
Se 'nfășură văpaea pe cuiburi de zăpadă
Și țese printre ramuri o pînză de lumină.

Pe drumurile albe stați paznici luminoși
Salcîmii, purtînd pe trunchiuri vesmint de promoroacă,
Și 'n liniștea grădini. prin cătine, se joacă
Un roi de măcăleandri cu piepturile roșii.

În tot atelierul e-un farmec fără nume,
Cum rareori plutește supt bolți de catedrale,
Și tu re'nviți iar basmul din visurile tale
Cu aprige vedenii de dincolo de lume...

Te-ascult, și iar mă 'nvinge chemarea tinereții,
Mă văd cum trec pe largul fînețelor în floare,
Purtînd în minte ochii ceî limpezi, de cicouare,
Și'n suflet necuprinsul curat al dimineții.

Și codrii singuratici mă 'ndeamnă dinspre munte
Prin tainica poveste din șuetul de ape
În cari-aleargă vulturii năprasnici să s'adape
Cînd vor nemărginirea văzduhului să 'nfrunte.

Și marea, ce-și îndoae scîlpîrile-î de brumă
Supt geana viorie a bolților senine,
Se zbuciumă 'n adîncuri, se 'nalță către mine
Cu sînu-î de talazuri și brațele de spumă...

Pe geam pictează vîntul o nalbă 'mpărătească,
Și umbrele 'nserării s'adună prin unghere
Țesînd în întuneric o lume de mistere;
Și ochii din tablouri încep să ne privească.

G. TUTOVEANU

T. ROBEANU. — Postume

— (D-R GEORGE POPOVICI) —

*Fără veste, fără nume, am să ies din lumea lor,
Nici un ochi de-azur n'a plinge, nu s'a stinge nici o stea
Numai poate-un glas de clopot va 'ncerca o tănguire,
Și un dascăl sur și girbov va rosti un Tatăl Nostru.*

(1885).

T. ROBEANU.

Prin strângerea în volum a poeziilor lui Robeanu, s'a săvârșit un act de dreptate nu numai față de poet, ci și față de unul dintre însemnații bărbați politici, care a luptat cu foc pentru poporul bucovinean, făcând ca prin glasul său să răsune în parlamentul austriac un ecou de durere din jalea rominimei bucovinene supusă la diferite influențe periculoase. Dar influențele politice ce par a fi aceleași pretutindeni au făcut să nu mai poată fi ales, și cu inima îndurerată ne veni în țară, și aici s'a prăpădit această fire nobilă și aleasă. De sigur că nu la recunoștința Românilor bucovineni putem aspira pentru acest «asasinat», cum îl numește d. Iorga, chiar redându-le pe d-r George Popovici în volumașul de poezii al lui T. Robeanu, o pagină a sufletului tânăr al celui ce avea pregătirea și trebuia să ajungă să aibă un rol mare în dezvoltarea noastră culturală.

Și acum privind în sufletul lui Robeanu, găsim o inimă care tremură în fața iubitei, pe care-o cîntă în mai toate versurile sale. Robeanu nu e pasionat, versul lui nu se revarsă în torente de un lirism covârșitor, ci potrivit firei sale discrete și gelos parcă pe lume, el își învâluie simțirea aruncînd asupra ei o umbră din care răsar s'înteieri de poezie, lăsînd pe cetitor să întrevadă ce-ar fi putut scrie T. Robeanu.

Între lirismul lui și a predecesorilor săi există o deosebire care pune în evidență concentrarea, măsura de care uzează Robeanu față de abundența adeseori neingrijită la alți scriitori.

Și cînd ne gîndim că din acel colț minunat al Bucovinei se ivește cînd și cînd un cîntăreț, glasul lui ni-i simpatic și ne înduioșează aflînd că se mai cîntă încă în «dulcea Bucovină». Dar glasul cîntărețului va cînta drăguța din «Bolta de la Craiul Negru», evocînd în același timp trecutul glorios al pămîntului său, căci :

Suceava e avută-n turnuri
Ca muntele bogat în stînci,
Ea are strade glorioase
Și are pînițe adînci.

Își va aminti adese-orî cu durere de trecutul Sucevei; de Radu, copilul de casă; de castelele marture de viața și de dragostea trecută, de Voevozii țarei, de Dragoș Domn pe care-l visează prin frumoasele păduri ce prind a dispărea :

Supt pasul rar și discret de cerbi
Se 'nfioară încet vîrfuri de erbi
*Din vale negura se ridică
Cîruntă ca o legendă antică.*

Se clatină brazii, salută în somn.
Prin visul lor trece Dragoș domn,
În pălărie o veselă floare,
În mină Cornul de vînătoare.

Poate că Robeanu e singurul Bucovinean care a cîntat cel dintîi trecutul țării în care zace Ștefan-Vodă, poate că el și-a dat seamă de puterea covîrșitoare a străinismului și de slaba nădejde în viitor și de aceea accentul său e atît de dureros și atît de fără de nădejde. De aceea își întoarce privirile în trecut, în trecutul mare și glorios, căruia dacă-i lipsea cultura și civilizația din timpurile noastre, nu-i lipsea libertatea și bogăția... Și Robeanu, care cînd scrie versuri lirice e potolit, său e de o gingășie aleasă ca în *La isvorul din pădure*, — cînd e vorba de neamul lui și de viitorul poporului său, atunci, durerea adunată de ani își face loc, copleșindu-i sufletul de ură în fața nedreptăților care fac ca un popor întreg să-și plece fruntea:

În lanțuri sup' cununii de spinii,
Poporul meu îngenunchează
Cu frunțile în glod și sînge,
Cu ochiul stîns ce nu mai plînge!

O de-ar luci cu farmec sfînt.
Întregă-a stelelor icoană
Și diamanții din pămînt
Pe-a Voivozilor coroană

Tot aș zîrli-o eu în valuri:
Noi avem alte idealuri.

De crește lemn pentru-a lor tron,
Să-l sfărme vinetele fulgeri
Și pergamentul cel slavon
Întăritor de-alîtea simulgeri
Supt stelă în muzeu să șadă
La moli și învățați spre pradă.

De n'ar fi scris decît aceste trei strofe din minunata sa *Fantazie* în care evoacă figura «dulcelui bard din Bolintin» și dispărutele «inalte bolți de mănăstiri și de casteluri», — Robeanu, precursorul autorului *Cîntării patimirii noastre*, își capătă totuși un loc de cîntec în literatura noastră, fiind unul din poeții care prin arta lor divină au privit adînc rănile poporului, îndulcindu-i suferința... V. SAVEL

CRONICA VESELĂ

CRĂCIUNUL UNUI CONȚOPIST .

Ei măre, ce mai timpuri! Ce minunate vremuri!
Te duci așa cu gîndul, și par'că te cutremuri
De viața care-o ducem, întunecată, tristă,
În care voie bună, iluzii nu există...

Eram copil. De-atuncea, sînt două, trei decenii
Mă răsfațau toți; unchiu-mă zicea *cîrlanul nenii*
Și'mi da un *cinci*. Atuncea, nu-mi mai intram în piele.
Abia-așteptam să treacă Osman cu acadele.
Iar cînd venea Crăciunul, lumea era a noastră.
De pe la miezul nopții 'ncepeam pe la fereastră
Cu bună-dimineța!... Eram grăbit, vezi, tare.

Orî moţaiam pe ladă cu traista la spinare
Până să'mi vie ceata...

Şi'n casă cald şi bine-î!

Staū oale pîntecoase pe plitele maşinei
Ca la sobor... Pluteşte un miros de sarmale
Şi aburii se 'nnalţă 'n ciudate rotocoale ;
Ceasornicu 'n părete tic-tac alene bate,
Visez purcei de zahăr cu cozi imbirlicate,
Iar Craiul Faur meşter le pune 'n nas belciuge...

«Hei, ăsta — s'a apucat să 'ndruge

La moşi pe groşi acuma !...» par'că te-aud, lectore
Că bombăneşti cu ciudă. Ce-î drept, plictisitor e
Să stai s'ascuţi nimicuri pe care toţi le ştie.
Şi totuşi, cite-odată e-atita duiosie,
În fleacurile astea, ce altfel ți s'arată
Cind nu mai eşti copilul zburdalnic de-altădată.

De pildă, eū acuma sînt conţopistul care
Sfrijit şi supt de vlagă, o sumbră arătare,
Scriū toată ziulica rapoarte şi adrese.
E mică leafa ; însă, din cind în cind *mai ese*.
La patru nopţi odată, noi facem de serviciū
La telefon ; şi uite, printr'un stupid capriciū
A hotărit Hazardul să cad eū de Crăciun.
Afară-i beznă, ninge, şi geamurile's tun
Şi viscolul aşterne zăpada în troene...

Fac lampa mică şi mă întind în pat alene.
Mi-s pleoapele-ostenite Se lasă par'c'o ceaţă
În trista mea odăe... Sint «între vis şi viaţă».
Ursuz stă telefonul şi ţeapăn în părete...
Apare 'n zări Damascul cu albe minarete,
Şi vād par'că Libanul cu cedrii mici cit ghemul
O stea strălucitoare... Un staul... Betlemul !...
Un prunc adoarme 'n iesle în dulce nani, nani.
E Cel ce-avea să plingă 'n grădina Getisani
Şi 'ntre tilhari să moară să-şi mintuiască neamul.
În fund, tot mai departe, se 'ntinde trist Elanul...
Mă poartă gându-aiurea... Mai mare peste totu's.
Şi curge lin Iordanul cu mîndre flori de lotus ;

Văd mistica Iudee, sus pe un deal Hebronul..

Țrrrr... țrrrrr... țrrrrrrr... Ce e asta? — A, sună telefonul!
 Sar buimăcit. E fum și-miroase-a gaz în casă.
 Pe lucruri, peste mine, un praf mărunț se lasă.
 Pe mină, pe ochi sînt negru ca bieteles paiate.
 Sus pe tavan, pe ziduri dansează negre ațe,
 Țișnesc prin beznă flăcări murdare, sulfuroase...

Știți ce era?... Dormisem, iar lampa mea filase.

I. BOTEZ.

REVISTA GENERALA

CATRE CETITORI,

Aducem la cunoștința on. nostru public cititor că cu începere dela Ianuarie, anul ce vine, „SĂMĂNĂTORUL“ va fi simțitor îmbunătățit; numărul paginilor va fi considerabil sporit, un grup de scriitori distinși asigurîndu-ne concursul d-lor regulat.

Vom fi deci în pozițiune de a publica în fiecare număr articole mai multe și mai variate, rubrici noui și interesante, a face, cu cu cuvînt, din revista noastră un organ săptămînal de temeinică orientare în chestiile mari ale vieții publice, ale literaturii, ale științelor și artelor, ale vieții noastre naționale.

Cu această ocazie rugăm pe on. noștri abonați să binevoiască a-și regula din timp abonamentele și, pe cît le este cu putință, a răspîndi revista în cercurile d-lor. **ADMINISTRAȚIA,**

Politică democratică.

Citim într'un ziar democrat, a doua zi după alegerile din urmă din capitală :
 «Alegerile de ieri din Capitală n'au dat un rezultat definitiv. S'a declarat balotaj pentru cîteși trele locuri.

Acesta dovedește cît e încă de greu să faci la noi o politică de reformă morală și socială care prin forța lucrurilor atînge interese și susceptibilități personale, care prea multă vreme — răscoalele au dovedit-o — au fost obiectul principal al ocîrmuitorilor».

Ziarul se plînge apoi că alegătorii capitalei și-au dat voturile de preferință democrației d-lui Fleva, iar nu celei liberale și crede că pricina ar fi lipsa de educație politică. Și C. A. Rosetti, Dimitrie Brătianu se plîngeau în acest fel. Dar nici ei nu perdeau nădejdea că, în definitiv, tocmai așa democrația va cuminții pe alegători... Să fie alegerea de Duminică dovada unui progres în educația politică? A, desigur mai lipsește ceva: votul universal!.. Atunci rezultatele vor fi și mai îmbucurătoare pentru cei ce combat demagogia!..